

ПРОФЕСІЙНА АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ: ВІДПОВІДНІСТЬ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ТА ПОТРЕБ СТУДЕНТІВ

metodychni-rekomendatsii-pro-vykladannia-fizychnoi-kultury-u-2022-2023-nr-680509.html.

5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Б.М.: Б.В., 2016. 34 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

REFERENCES

1. Bodak, V., Rybchuk, A. & Syvyk, O. (2023). Neoliberalna paradyhma transformatsii klasychnoi modeli vyshchoi osvity [Neoliberal paradigm of transformation of the classical model of higher education]. *Youth & market*. No. 3 (211), pp. 7–11. [in Ukrainian].

2. Kontsepsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity “Nova ukrainska shkola” na period do 2029 roku (2016). [The concept of implementation of state policy in the field of general secondary education reform “New Ukrainian School” for the period until 2029]. Available at: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalnaserednya/ua-sch-2016>. [in Ukrainian].

3. Kopylova, L. & Makarov, O. (2017). Navchalna prohrama z fizychnoi kultury dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv dlia 5–9 klasiv [Curriculum for physical culture for general educational institutions for grades 5–9]. *Variable module “Tourism”*. Curriculum for physical culture for general educational institutions for grades 5–9. Approved by the Order of the Ministry of Education and Culture dated 23.10.2017 No. 1407. 427 p.; pp. 330–337. [in Ukrainian].

4. Metodychni rekomendatsii pro vykladannia fizychnoi kultury 2022–2023 n.r. (2022). [Methodical recommendations on teaching physical culture 2022–2023]. Available at: <https://vseosvita.ua/library/metodychni-rekomendatsii-pro-vykladannia-fizychnoi-kultury-u-2022-2023-nr-680509.html>. [in Ukrainian].

5. Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly (2016). [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. Б.М.: Б.В., 2016. 34 p. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.05.2023

УДК 61:378:811.11:614.23

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.279329>

Любов Гутор, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри латинської та іноземних мов

Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

Павло Содомора, доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри латинської та іноземних мов

Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

ПРОФЕСІЙНА АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ: ВІДПОВІДНІСТЬ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ТА ПОТРЕБ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена вивченню відповідності цілей вивчення дисципліни “Іноземна мова за професійним спрямуванням” потребам здобувачів вищої медичної освіти шляхом опитування студентів першого курсу медичних факультетів Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Проведений аналіз засвідчив відповідність навчальних, розвивальних та виховних цілей потребам майбутніх лікарів. Система цілей сприяє реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі як наслідок формування фахової комунікативної готовності до взаємодії у медичному середовищі з фахівцями-медиками та пацієнтами.

Ключові слова: англійська мова за професійним спрямуванням; навчальні цілі; майбутній лікар; медичний університет.

Табл. 1. Рис. 1. Літ. 7.

Lyubov Gutor, Ph.D. (Pedagogy),

Associate Professor of the Latin and Foreign Languages Department,
Lviv Danylo Halyskiy National Medical University

Pavlo Sodomora, Doctor of Science (Philosophy), Professor,
Head of the Latin and Foreign Languages Department,
Lviv Danylo Halyskiy National Medical University

PROFESSIONAL ENGLISH FOR FUTURE PHYSICIANS: CORRESPONDENCE OF ACADEMIC GOALS AND STUDENTS' REQUIREMENTS

The paper aims at researching the correspondence of academic aims of “English for professional purposes” and the professional requirements of future physicians. It involved application of several methods and approaches directed at collecting, calculating and interpreting received survey results of 407 first-year medical students of Danylo Halyskiy Lviv national medical university. The research results are presented as absolute mean values of positive responses as well as their relative number in percent (%). The difference between groups of categorized indices was considered confident for $p < 0.05$. All statistical calculations were performed in the R Studio software. All defined academic aims of English were positively evaluated by the survey

participants: the number of responses “very important” and “important” are significantly higher than “not important” and “completely not important” ($p < 0,05$). The academic aims leading among all positively estimated include: 1) development of medical terminology knowledge (401/407; 98,5%); 2) development of patient-physician communication skills (397/407; 97,5%); 3) development of lexical skills and skills of critical thinking (384/407; 94,3%); 4) motivation of students (382/407; 93,9%); 5) development of oral communication skills (379/407; 93,1%). Aforementioned aims are related to the development of English communication competence of medical students, which is the readiness to interact qualitatively and effectively in professional medical setting with professional and non-professionals. However, the academic aims evaluated by students as less important include the development of empathy and written skills comprising the communication and academic competences. This phenomenon requires further study aimed at promoting student reflection of understanding the significance of these skills in their professional career. The development of communicative skills in higher medical education should be competence-based; it should be restricted by the educational and academic goals aimed at realization of the competence-based approach and development of professional competencies in future physicians. Thus, the performed research confirmed the correspondence of academic learning, developmental and tutorial aims of “English for professional purposes” with professional requirements of future physicians. The system of academic goals aids realization of competence-based approach and further development of professional communicative readiness for interaction in medical setting with professionals and non-professionals.

Keywords: English for professional purposes; academic goals; future physician; medical university.

Вступ. Цільовий компонент є одним із ключових у змісті вищої освіти. Саме він визначає організаційні, процесуальні та коригувальні аспекти освітньої діяльності. Окрім того, він відіграє важливу роль безпосередньо у процесі навчання, впливає на усвідомленість вивчення цілих дисциплін та їх окремих тем, відображаючись опануванням майбутніми фахівцями освітньої програми підготовки.

Компетентнісний підхід, що ефективно реалізується у вищій освіті галузі охорони здоров'я, передбачає обов'язкове врахування професійних потреб майбутніх лікарів та, відповідно до них, формування освітніх і навчальних цілей. Саме тому дослідження, орієнтовані на оцінку навчального середовища [7] та якості навчання здобувачами вищої освіти, не втрачають своєї актуальності.

Проблема підготовки майбутніх лікарів є досить поширеною у вітчизняних та закордонних дослідженнях. Підготовку студентів-медиків до фахової комунікації досліджують Л. Гутор та П. Содомора [5], Х. Попович, О. Ісаєва [1] та ін. У працях науковців доведено, що технологія студентоцентризму реалізує компетентнісний підхід в освіті, сприяє поліпшенню якості навчання та викладання різних дисциплін. Зокрема Т. Некрашевич [3] зосереджує увагу на реалізації студентоцентризму під час мовної підготовки здобувачів освіти. Методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх лікарів описані у працях О. Поліщук та О. Колесніченко [4], Л. Манюк [2], Т. Гутора [6] та ін.

Із метою виявлення думки студентів щодо процесу навчання й викладання дисципліни “Англійська мова за професійним спрямуванням”, доцільності вибору навчального матеріалу й організаційно-методичних підходів відповідно до сучасних професійних цілей та потреб фахівців галузі охорони здоров'я на кафедрі латинської та іноземних мов Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького було проведено соціологічне дослідження.

Метою цієї статті є висвітлення результатів і аналіз фрагмента проведеного дослідження, зокрема, відповідності цілей дисципліни “Англійська мова за професійним спрямуванням” у контексті загальнопрофесійної підготовки здобувачів вищої медичної освіти.

1. Методи дослідження

Анонімне опитування студентів першого курсу медичних факультетів № 1 та № 2 за участю 407 респондентів – 308 (75,7 %) жіночої статі та 99 (24,3 %) чоловіків із загальної вибірки 603 першкурсників відбувалося у період від 12 березня до 19 квітня 2023 р. Основною метою анкетування було виявлення стану забезпечення навчального процесу на кафедрі, зокрема визначення якості вивчення та викладання дисципліни “Англійська мова за професійним спрямуванням”.

Опитування відбувалося онлайн за допомогою сервісу Google Форми. Результати дослідження представлені у вигляді абсолютного значення кількості позитивних відповідей, а також відносної їхньої кількості у відсотках. Різницю між групами категорійних показників досліджено за допомогою таблиці частот та критерію хі-квадрат Пірсона. Різницю вважали достовірною при $p < 0,05$. Статистичні розрахунки проведено у програмному забезпеченні R Studio.

2. Результати дослідження

Із метою виявлення навчальних та потенційних професійних потреб студентів в анкеті було виділено окремий блок “Оцініть важливість перелічених цілей навчального процесу на кафедрі латинської та іноземних мов”, що містив 19 різних цілей навчального процесу (Таблиця 1). На запитання пропонувалося чотири варіанти відповіді, зокрема “дуже важливо”, “важливо”, “неважливо”, “зовсім неважливо” із можливістю вибору одного варіанта.

Усі цілі навчального процесу на кафедрі латинської та іноземних мов визначені студентами як дуже важливі або важливі, що засвідчено значно більшою кількістю відповідей “дуже важливо” або

**ПРОФЕСІЙНА АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ:
ВІДПОВІДНІСТЬ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ТА ПОТРЕБ СТУДЕНТІВ**

Таблиця 1

Оцінка важливості цілей дисципліни “Англійська мова за професійним спрямуванням”

№	Цілі навчального процесу	Оцінка студентів (кількість, %)			
		Дуже важливо	Важливо	Неважливо	Зовсім неважливо
1	Формування стійких знань медичної термінології	241 (59,2%)	16 (39,3%)	5 (1,2%)	1 (0,2%)
2	Формування граматичних навичок	122 (30%)	242 (59,5%)	37 (9,1%)	6 (1,5%)
3	Формування навичок слухання	171 (42%)	200 (49,1%)	27 (6,6%)	9 (2,2%)
4	Формування лексичних навичок	193 (47,4%)	191 (46,9%)	21 (5,2%)	2 (0,5%)
5	Розвиток навичок ділового письма англійською мовою	118 (29%)	201 (49,4%)	78 (19,2%)	10 (2,5%)
6	Розвиток письмових комунікативних умінь	122 (30%)	211 (51,8%)	63 (15,5%)	11 (2,7%)
7	Розвиток усних комунікативних умінь	230 (56,5%)	149 (36,6%)	22 (5,4%)	6 (1,5%)
8	Формування комунікативної готовності до взаємодії з пацієнтами	268 (65,8%)	129 (31,7%)	6 (1,5%)	4 (1%)
9	Мотивація студентів	227 (55,8%)	155 (38,1%)	16 (3,9%)	9 (2,2%)
10	Патріотичне виховання	176 (43,2%)	172 (42,3%)	41 (10,1%)	18 (4,4%)
11	Розвиток толерантності	185 (45,5%)	181 (44,5%)	29 (7,1%)	12 (2,9%)
12	Формування фахового мислення	213 (52,3%)	161 (39,6%)	29 (7,1%)	4 (1%)
13	Розвиток критичного мислення	219 (53,8%)	165 (40,5%)	20 (4,9%)	3 (0,7%)
14	Розвиток емпатії	117 (28,7%)	207 (50,9%)	60 (14,7%)	23 (5,7%)
15	Розвиток креативності студентів	151 (37,1%)	199 (48,9%)	44 (10,8%)	13 (3,2%)
16	Формування навичок самостійної роботи та самоорганізації	156 (38,3%)	194 (47,7%)	42 (10,3%)	15 (3,7%)
17	Формування проєктувальних навичок	104 (25,6%)	185 (45,5%)	97 (23,8%)	21 (5,2%)
18	Розвиток саморефлексії	135 (33,2%)	187 (45,9%)	69 (17%)	16 (3,9%)
19	Мультикультурний розвиток	139 (34,2%)	184 (45,2%)	69 (17%)	15 (3,7%)

“важливо” порівняно із відповідями “неважливо” або зовсім неважливо” ($p < 0,05$). Зокрема, до дуже важливих на думку студентів належать: 1) формування комунікативної готовності до взаємодії з пацієнтами – 268/407 (65,8 %); 2) формування стійких знань медичної термінології – 241/407 (59,2 %); 3) розвиток усних комунікативних умінь – 230/407 (56,5 %); 4) мотивація студентів – 227/407 (55,8 %); 5) розвиток критичного мислення – 219/407 (53,8 %); 6) формування фахового мислення – 213/407 (52,3 %); 7) формування лексичних навичок – 193/407 (47,4 %); 8) розвиток толерантності – 185/407 (45,5 %); 9) патріотичне виховання – 176/407 (43,2 %).

Визначені студентами як важливі цілі охоплюють: 1) формування граматичних навичок – 242/407 (59,5 %); 2) розвиток емпатії – 207/407 (50,9 %); 3) розвиток письмових комунікативних умінь – 211/407 (51,8 %); 4) розвиток навичок ділового письма англійською мовою – 201/407 (49,4 %); 5) формування навичок слухання – 200/407 (49,1 %); 6) розвиток креативності студентів – 199/407 (48,9 %); 7) формування навичок самостійної роботи та самоорганізації – 194/407 (47,7 %); 8) розвиток саморефлексії – 187/407 (45,9 %); 9) формування проєктувальних навичок 185/407 (45,5 %); 10) мультикультурний розвиток – 184/407 (45,2 %).

Сумарний результат щодо цілей, оцінених респондентами позитивно (“дуже важливі” або “важливі”), засвідчив таку ієрархію результатів: 1) формування стійких знань медичної термінології (401/407; 98,5 %); 2) формування комунікативної готовності до взаємодії з пацієнтами (397/407; 97,5 %); 3) формування лексичних навичок та розвиток критичного мислення (384/407; 94,3 %); 4) мотивація студентів (382/407; 93,9 %); 5) розвиток усних комунікативних умінь (379/407; 93,1 %) (Рис. 1).

На думку частини студентів деякі цілі навчального процесу на кафедрі є неважливими або зовсім неважливими. Сумарний результат негативних оцінок студентів вказує на такі результати: перше місце – формування проєктувальних навичок (118/407; 30 %); друге – розвиток навичок ділового письма англійською мовою (88/407; 21,7 %); розвиток саморефлексії (85/407; 20,9 %) та мультикультурний розвиток (84/407; 20,7 %), відповідно, на третьому і четвертому місцях; та розвиток емпатії (83/407; 20,4 %) – на п'ятому.

3. Обговорення результатів дослідження

Результати проведеного дослідження підтверджують відповідність навчальних, розвивальних і виховних цілей дисципліни “Англійська мова за професійним спрямуванням” та потреб здобувачів

ПРОФЕСІЙНА АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ: ВІДПОВІДНІСТЬ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ТА ПОТРЕБ СТУДЕНТІВ

освіти першого року навчання на медичних факультетах ЛНМУ імені Данила Галицького. Проте у ре-

зультаті аналізу результатів виявлено цікаві деталі, що потребують обговорення.

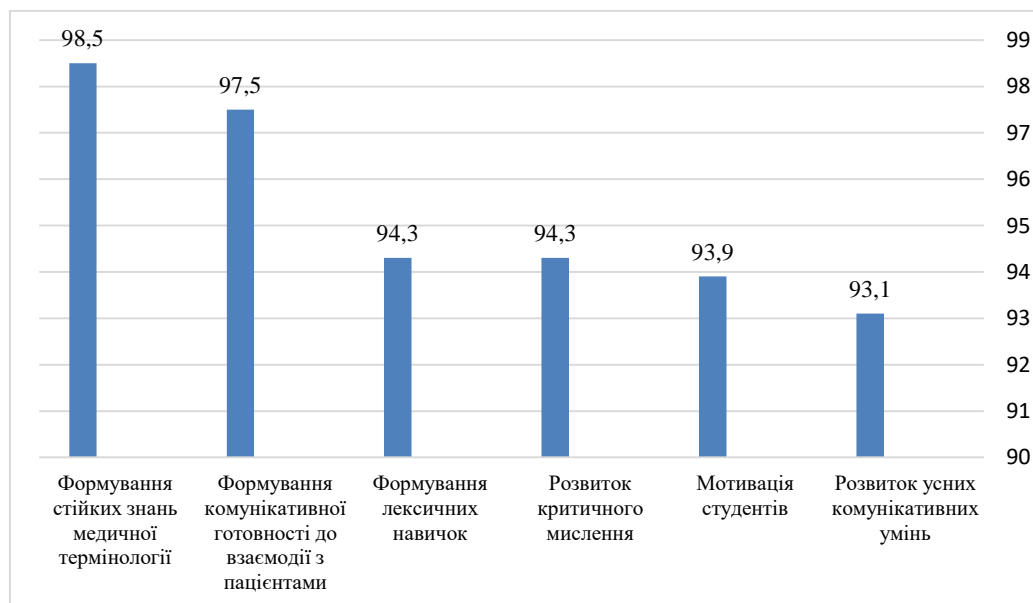

Рис. 1. Сумарні результати щодо цілей, оцінених респондентами позитивно

Отримані дані вказують, що усі цілі, визначені студентами як найважливіші, стосуються розвитку фахової комунікативної компетентності студентів-медиків – готовності до якісної та ефективної комунікативної взаємодії у професійному середовищі фахівців та нефахівців.

Окрім потреби стійких знань медичної термінології (401/407; 98,5 %), респонденти визначили навички ефективної комунікації з пацієнтами як дуже важливі (397/407; 97,5 %). Такий результат засвідчує чітке розуміння майбутніми лікарями майбутніх професійних завдань та труднощів. Адже комунікація у медичному середовищі є суттєвою складовою професійної діяльності фахівців галузі охорони здоров'я. Вміння спілкуватися з пацієнтами, їхніми близькими, а також колегами, керівниками та допоміжним персоналом потребує наявності сформованих комунікативних знань і умінь, що виявляються під час збору анамнезу, встановлення діагнозу, роз'яснення перебігу захворювання, обговорення процесу, профілактичних заходів та негативних наслідків лікування у разі відмови від лікування, повідомлення поганих новин тощо.

Комунікативна компетентність майбутніх лікарів формується у результаті поєднання фахових клінічних і комунікативних навичок. Одним із показників рівня фахової компетентності лікаря є ефективна комунікативна взаємодія з пацієнтом, що характеризує його сформовану комунікативну компетентність та охоплює такі рівні знань і навичок: гностичний (система знань про сутність, структуру, функції та особливості спілкування; знання про стилі спіл-

кування; творче мислення та інше); когнітивний (загальні та спеціальні комунікативні уміння, які дозволяють успішно встановити контакт зі співрозмовником; перцептивні здібності); виконавський (уміння та навички вести діалог); емоційний (гуманістична установка на спілкування, інтерес до іншої людини, готовність взаємодіяти з іншою людиною, високий рівень емпатії та рефлексії).

Основними критеріями сформованої комунікативної компетентності є: 1) перцептивна – сформованість умінь вступати в діалог, розуміти невербальну мову співрозмовника; 2) емпатія – уміння під час спілкування розуміти емоції інших, досягати взаєморозуміння, згоди, прихильності; 3) толерантність – опіка, що передбачає турботу про інших, не принижуючи гідності; терпляче ставлення один до одного; плюралізм думок і оцінок; відсутність стереотипів; уміння домовлятися та інше; 4) рефлексія – активне, цілеспрямоване усвідомлення особистістю власних характеристик.

Організація та розвиток фахової комунікативної компетентності відбувається шляхом дотримання в освітньому процесі компетентнісного підходу, узгодження освітньої діяльності із цілями освітнього процесу, навчання й викладання на засадах компетентнісного підходу, а також вибудовування на навчальних заняттях системи навчальних цілей, орієнтованих на розвиток фахової та комунікативної компетентностей.

4. Висновки

Таким чином, аналіз результатів проведеного дослідження відповідності цілей дисципліни “Анг-

ПРОФЕСІЙНА АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ: ВІДПОВІДНІСТЬ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ТА ПОТРЕБ СТУДЕНТІВ

лійська мова за професійним спрямуванням” потребам майбутніх лікарів засвідчив, що навчальні, розвивальні та виховні цілі відповідають потребам студентів-медиків. Система цілей сприяє реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі і як наслідок – формування фахової комунікативної готовності до взаємодії у медичному середовищі з фахівцями-медиками та пацієнтами.

Окрім того, цілі навчального процесу, визначені студентами як менше важливі, до яких належать розвиток емпатії та навичок письмового мовлення, потребують подальшого дослідження. Оскільки ці компетенції є складовими комунікативної та академічної компетентностей, необхідно спрямовувати рефлексію студентів-медиків з метою розуміння важливості формування перелічених навичок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ісаєва О., Шайне Г. Рефлексія як особливий вид діяльності у процесі підготовки майбутніх лікарів. *Молодь і ринок*. 2023. № 2 (210). С. 29–32.
2. Манюк Л. Визначення цілей дистанційного курсу “Англійська мова для студентів вищих медичних навчальних закладів”. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. Вип. 18 (277)/І. С. 100–107.
3. Некрашевич Т. Студентоцентризм як напрямок реалізації компетентнісного підходу в процесі навчання мовних дисциплін. *Collection of scientific papers “АГОС”*. December 9, 2022; Cambridge, UK, 2022. С. 204–205.
4. Поліщук О., Колесніченко О. Методологічні підходи до підготовки майбутніх лікарів-стоматологів до професійної діяльності. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2023. № (1). С. 55–60.
5. Hutor L., Sodomora P. Japanese Experience of Communication Training in Ukrainian Higher Medical Education during the COVID-19 Quarantine Period. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia*. 2023. No. 35 (1). P. 149–163. DOI: <http://dx.doi.org/10.17951/j.2022.35.1.149-163>
6. Hutor T.H. Retrospective basis of the formation and development process of the group method of expert evaluation. *Modern Medical Technologies*. 2013. No. 2. P. 37–39.
7. McGhee D., Lowell N., Lemire S. The Classroom Learning Environment (CLE) Questionnaire: Preliminary De-

velopment. 2007. University of Washington. Office of Educational Assessment. OEA Report. 06-07. URL: <https://depts.washington.edu/assessmt/pdfs/reports/OEAReport0607.pdf>

REFERENCES

1. Isayeva, O. & Shayner H. (2023). Refleksiiia iak osoblyvyi vyd diialnosti u protsesi pidhotovky maibutnix likariv [Reflection as a special type of activity in the process of training future doctors]. *Youth & market*, No. 2 (210), pp. 29–32. [in Ukrainian].
2. Maniuk, L. (2013). Anhliyska mova dlia studentiv vyshchikh medychnykh zakladiv [Aim statement of the e-course “English for students of higher medical education institutions”]. *Bulletin of Lviv Taras Shevchenko National University*. Vol. 18 (277), I. pp. 100–107. [in Ukrainian].
3. Nekrashevych, T. (2022). Studentotsentryzm iak napriamok realizatsii kompetentnisnoho pidhodu v protsesi navchannia movnykh dystsyplin [Student-centered approach as the rehalization direction of competence-based approach in the process of teaching languages]. *Collection of scientific papers “АГОС”*, (December 9, 2022; Cambridge, UK), pp. 204–205. [in Ukrainian].
4. Polischuk, O. & Koles, O. (2023). Metodolohichni pidhody do pidhotovky maibutnih likariv-stomatolohiv do profesynoi diialnosti [Methodological approaches towards professional training of future dentists]. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, No. (1), pp. 55–60.
5. Hutor, L. & Sodomora, P. (2023). Japanese Experience of Communication Training in Ukrainian Higher Medical Education during the COVID-19 Quarantine Period. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia*, No. 35(1), pp. 149–163. DOI: <http://dx.doi.org/10.17951/j.2022.35.1.149-163> [in English].
6. Hutor, T.H. (2013). Retrospective basis of the formation and development process of the group method of expert evaluation. *Modern Medical Technologies*, 2, pp. 37–39. [in English].
7. McGhee, D., Lowell, N. & Lemire, S. (2007). The Classroom Learning Environment (CLE) Questionnaire: Preliminary Development. 2007. University of Washington. Office of Educational Assessment. OEA Report. 06–07. Available at: <https://depts.washington.edu/assessmt/pdfs/reports/OEAReport0607.pdf> [in English].

Стаття надійшла до редакції 17.04.2023

“Почніть робити те, що потрібно. Потім робіть те, що можливо. І ви раптом виявите, що робите неможливе”.

Св. Франциск Асізьський
італійський християнський святий

“Привчи свій розум до сумніву, а серце до терпимості!”

Георг Ліхтенберг
німецький учений і публіцист

